[2008] 1 S.C.R 1100

ଶେଖ ରଫିକ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

ବନାମ

ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ

(ଫୌଜଦାରୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 169/2006)

ଜାନୁଆରୀ 22, 2008

(ପି.ପି. ନାଓଲେକର ଏବଂ ମାର୍କଣ୍ଡେୟ କାଟଜୁ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ)

ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା, 1860:

ଧାରା 302/34 – ପୋଡ଼ିଯାଇଥିବା କାରଣରୁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ – ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ, ଦୁଇ ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କ ଘରର ବୋହୂ, ତୃତୀୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ ତାଙ୍କ ଉପରେ କିରୋସିନି ଢାଳିବା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଜାଳି ଦେଇଥିବା ସହ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ – ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଉକ୍ତ ବୋହୂକୁ ନିଜ ଘରେ ରଖିବାକୁ ମୃତକ ମନା କରିବା – ଆରକ୍ଷୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନଥିଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିବା ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀରେ ଡାକ୍ତରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ କୌଣସି ସୁସ୍ଥତା ପ୍ରମାଣପତ୍ର ନଥିଲା – ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦୁଇ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ଏବଂ ବୋହୂଙ୍କୁ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି – ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସୁନିଶ୍ଚିତ – ଦର୍ଶାଯାଇଛି :ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ଏବଂ ଯେଉଁ ଢଙ୍ଗରେ ଏହା ନଥିଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ତାହାକୁ ବିଚାରକୁ ନେଲେ, ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ – ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଅଭିଯୋଜନ ମାମଲା ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ମନେ ହେଉନାହିଁ – ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ଦୁଇ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମୃତକଙ୍କ ବୋହୂଙ୍କ ସହ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସମ୍ପର୍କ ନଥିଲା – ଅଭିଯୁକ୍ତ-ଅପିଲକାରୀ ଦୋଷମୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ – ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମ, 1872 – ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ।

ଫୌଜଦାରୀ ଅପିଲ ଅଧିକାରିତା : ଫୌଜଦାରୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 169/2006

ଫୌଜଦାରୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 169/2006ରେ ବମ୍ବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, ଔରଙ୍ଗାବାଦର ବିଚାରପୀଠର 19.09.2005 ତାରିଖର ଅନ୍ତିମ ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଅପିଲକାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଣା ମାଧବନ (ମେସର୍ସ ଲୟାର ନିଟ୍ ଆଣ୍ଡ କୋ ପାଇଁ) ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ସୁଶିଲ କରଞ୍ଜାକର (ରବୀନ୍ଦ୍ର କେ. ଆଡସୁରେଙ୍କ ପାଇଁ) ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା:

ଆଦେଶ

ଅପିଲକାରୀ-ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 1 ଶେଖ ରଫିକ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 2 ଫତିମି ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 3 ଜୟବୁନିସାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନଙ୍କ ହତ୍ୟା ପାଇଁ ମାମଲା ରୁଜୁ କରାଯାଇଥିଲା । ଅପିଲକାରୀ-ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 1 ଏବଂ 2 ଦୌରା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା 34 ସହ ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡ ଭୋଗିବା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଟ.5000/- ଜରିମାନା ଦେବାକୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ଜୋରିମାନା ଅନାଦେୟରେ ଛଅ ମାସ ପାଇଁ ଆର୍.ଆଇ. ଭୋଗିବାକୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 3 ଜୟବୁନିସାଙ୍କୁ ଦୌରା ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ । ଦୌରା ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅପିଲରେ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ରାୟ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଆବେଦନ ମାଧ୍ୟମରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅପିଲ ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଗତ କରାଯାଇଛି ।

2. ଅଭିଯୋଜନ ମାମଲା ଅନୁଯାୟୀ, 3.11.2002 ତାରିଖ ଅପରାହ୍ନ ପ୍ରାୟ 12ଟା ବେଳେ, ସିଭିଲ ହସ୍ପିଟାଲର ଡାକ୍ତରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ସୂଚନା ପାଇବା ପରେ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 1 ଏଏସ୍ଆଇ ମାରୋଟି ହସ୍ପିଟାଲର ବର୍ଣ୍ଣ ୱାର୍ଡକୁ ଯାଇଥିଲେ ଯେଉଁଠାରେ ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ ପୋଡ଼ି ଯାଇଥିବା କ୍ଷତ ପାଇଛନ୍ତି । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.1, ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ (ମୃତକ)ଙ୍କୁ ଘଟଣା ବିଷୟରେ ପଚାରି ବୁଝିଥିଲେ ଯାହାକୁ ସେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ ଯେ ଅପିଲକାରୀ-ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 1 ଏବଂ 2, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 3 ଜୟବୁନିସା (ମୃତକଙ୍କ ବୋହୂ) ସହ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଥିଲେ ଯେଉଁଠାରେ ଅପିଲକାରୀ ସଂଖ୍ୟା 1 ଏବଂ 2, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 3 ଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସହ ରଖିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଜିଦ୍ କରିଥିଲେ, ଯାହାକୁ ସେ ମନା କରିଥିଲେ । ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ ଏବଂ ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିଛି ଯୁକ୍ତିତର୍କ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ, ତା 'ପରେ, ଅପିଲକାରୀ ସଂଖ୍ୟା 2 ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନଙ୍କ ଉପରେ କିରୋସିନି ଢାଳିଥିଲେ ଏବଂ ଅପିଲକାରୀ ସଂଖ୍ୟା 1 ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନଙ୍କୁ ଏକ ଦିଆସିଲି ଜାଳି ନିଆଁ ଲଗାଇଦେଲେ । ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ଦଣ୍ଡବିଧାନ କେବଳ ପି ଡବ୍ଲ୍ୟୁ 1 ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନଥିଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା ଯିଏ ତାଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ଜମାନବନ୍ଦୀରେ ବୟାନ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ସେ ନୁର ମିଆ

ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ (ମୃତକ)ଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ନଥିଭୁକ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ଅପିଲକାରୀ-ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 1 ଏବଂ 2, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 3 ଜୟବୁନିସା (ମୃତକଙ୍କ ବୋହୂ) ସହ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଥିଲେ ଯେଉଁଠାରେ ଅପିଲକାରୀ ସଂଖ୍ୟା 1 ଏବଂ 2, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 3 ଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସହ ରଖିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଜିଦ କରିଥିଲେ । ମନା କରିବା ପରେ ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ୍ ଏବଂ ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିଛି ଯୁକ୍ତିତର୍କ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା ପରେ ଅପିଲକାରୀ ସଂଖ୍ୟା 2 ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ(ମୃତକ)ଙ୍କ ଉପରେ କିରୋସିନି ଢାଳିଥିଲେ ଏବଂ ଅପିଲକାରୀ ସଂଖ୍ୟା 1 ତାଙ୍କୁ ଜାଳି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ(ମୃତକ)ଙ୍କୁ ବିବୃତି ପଢ଼ି ଶୁଣାଇବା ପରେ ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ଉପରେ ଦସ୍ତଖତ ନେଇଥିଲେ । ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀରେ ଡାକ୍ତରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦସ୍ତଖତ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ତାଙ୍କ ଯାଞ୍ଚରେ, ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ଗତ 30 ବର୍ଷ ଧରି ଏହି ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ନଥିଭୁକ୍ତ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ବିଷୟରେ ଅବଗତ ଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ସତ୍ୟ ବିଷୟରେ ଅବଗତ ଥିଲେ ଯେ ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ନଥିଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ ଦଣ୍ଡାଧିକାରୀ ମଧ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ଥିଲେ କିନ୍ତୁ ସେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାକୁ ଫୋନ କରିନଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ(ମୃତକ)ଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ପାଇଁ ସେ ବର୍ଣ୍ଣ ୱାର୍ଡକୁ ଡାକ୍ତରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ସେ ନୁର ମିଆ ହୁସେନ (ମୃତକ) ବିବୃତି ଦେବା କିମ୍ବା ନଦେବା ସ୍ଥିତିରେ ଥିଲେ କି ନାହିଁ ଡାକ୍ତରଙ୍କଠାରୁ ସୁସ୍ଥତା ପ୍ରମାଣପତ୍ର ନେଇ ନଥିଲେ । ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ ସେ ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ(ମୃତକ)ଙ୍କ ଚେତନା ବିଷୟରେ ଡାକ୍ତରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ନେଇନଥିଲେ ଏବଂ ସେ ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ନଥିଭୁକ୍ତ ହେବାର ସମୟ ନଥିଭୁକ୍ତ କରିନଥିଲେ ।

3. ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ଏବଂ ଏହାକୁ ନଥିଭୁକ୍ତ କରିବାର ପଦ୍ଧତିକୁ ବିଚାରକୁ ନେଲେ, ଆମେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.1ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନଥିଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିବା ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିପାରିବୁ ନାହିଁ । ଏହି ତଥ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ, ଏହି ଘଟଣାରେ ଅପିଲକାରୀଙ୍କୁ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସାକ୍ଷ୍ୟ ନଥିରେ ନାହିଁ ।

4. ଆହୁରି, ଅଭିଯୋଜନର କାହାଣୀ ଅସମ୍ଭବ ବୋଲି ଜଣାପଡେ । ଅଭିଯୋଜନ ମାମଲା ହେଉଛି ଯେ ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ସହିତ ମୃତକଙ୍କ ବୋହୂ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ କିଛି ଝଗଡ଼ା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତା 'ପରେ ଅପିଲକାରୀ ସଂଖ୍ୟା 2 ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଉପରେ କିରୋସିନି ଢାଳିଥିଲେ ଏବଂ ଅପିଲକାରୀ ସଂଖ୍ୟା 1 ତାଙ୍କୁ ଦିଆସିଲି ଦ୍ୱାରା ଜାଳି ଦେଇଥିଲେ । ଆମେ ବୁଝିପାରୁନାହୁଁ ଯେ ଅପିଲକାରୀମାନେ

ମୃତକଙ୍କ ଘରକୁ କାହିଁକି କିରୋସିନି ନେଇ ଯିବେ, ଯେତେବେଳେ ସେମାନେ ଝଗଡ଼ା ସମାଧାନ କରିବାକୁ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଆମେ ଏହା ମଧ୍ୟ ବୁଝିପାରୁନାହୁଁ ଯେ ଅପିଲକାରୀମାନେ କାହିଁକି ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ (ମୃତକ)ଙ୍କୁ ପୋଡ଼ି ଦେବା ଭଳି ଚରମ ପଦକ୍ଷେପ ନେବେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ନୁର ମିଆ ମହମ୍ମଦ ହୁସେନ (ମୃତକ)ଙ୍କ ବୋହୂଙ୍କ ସହିତ ସିଧାସଳଖ ସମ୍ପର୍କ ନଥିଲା । ଅଭିଯୋଜନ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପିତ କାହାଣୀରୁ, ଆରୋପ କରାଯାଇଥିବା ପରି ଘଟିଥିବା ସମଗ୍ର ଘଟଣା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସମ୍ଭବ ଏବଂ ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

5. ଉପରୋକ୍ତ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ, ଆମର ମତ ହେଉଛି ଯେ ଅଭିଯୋଜନ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ମାମଲା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଏବଂ ଅପିଲକାରୀ-ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ହେବାର ହକଦାର ଅଟନ୍ତି । ତଦନୁସାରେ, ଅପିଲ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି । ନିମ୍ନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅର୍ଥାତ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏବଂ ଦୌରା ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକ ବାତିଲ କରାଯାଉଛି । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମାମଲାରେ ଆବଶ୍ୟକ ନ ପଡ଼ିଲେ ଅପିଲକାରୀ-ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରାଯିବ ।

ସି. ଆର୍. ପି. ଅପିଲକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଅନୁବାଦକ

ସୌମ୍ୟରଞ୍ଜନ ବେହେରା, ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ।